

A 2007-2013-as Európai Unió programidőszak fejlesztéseinek eredményei Fejér megyében és hatásuk a megye társadalmi-gazdasági viszonyaira

Készítette:

Vercse Tímea
Németh Tamás

Székesfehérvár, 2015. június

Bevezetés

Magyarországon a 2004. május 1-jei uniós csatlakozást követően a 2004-2006-os „csonka” ciklus után a 2007-2013-as volt az első teljes programidőszak. Ebben a hétéves programidőszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap (ESZA) és a Kohéziós Alap (KA) által finanszírozott hazai operatív programok keretében rég nem látott mennyiségű fejlesztési forrás áramlott az országba, így részben Fejér megyébe. A Székesfehérvár székhelyű térségben a következő operatív programok keretében valósultak meg különböző típusú és nagyságrendű fejlesztések:

- *Államreform Operatív Program (ÁROP)*
- *Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP)*
- *Közlekedés Operatív Program (KÖZOP)*
- *Környezet és Energia Operatív Program (KEOP)*
- *Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP)*
- *Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP)*
- *Közép-Dunántúli Operatív Program (KDOP)*

Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy a 2007-2013-as programozási időszak **még nem zárult le**, jelenleg is vannak pályázati felhívások, szerződéskötések, kifizetések, így az elemzésben bemutatott értékek, arányok még változni fognak az időszak végéig. Ennek értelmében jelen elemzés a 2015. június 22-i állapotot tudja csak vizsgálni.

Az egész országot tekintve 2015. június végéig a fenti ágazati és a regionális operatív programok keretében megítélt támogatások összértéke meghaladja a 9300 milliárd Ft-ot, mely mintegy 69 ezer projekt megvalósulásához járult, járul hozzá.

Fejér megyébe jutó támogatások (regionális és ágazati operatív programok)

A 2007-2013-as programozási időszak legfontosabb ágazati, illetve regionális operatív programjainak keretében Fejér megye területéről összesen 5442 db pályázat érkezett be a különböző felhívásokra. Az igényelt támogatás összértéke meghaladta az 590 milliárd Ft-ot. A 2015. június 22-i adatok szerint összesen 2862 projekt nyert támogatást (melyek a mai napig hatályos szerződések, nem történt például elállás). Ezen projektek összesen 364,76 milliárd Ft-nyi támogatást jelentenek a megye különböző szereplői

számára. Június végéig ennek 89,6%-a, vagyis 326,69 milliárd Ft már kifizetésre került. Természetesen az év folyamán az összes érték még emelkedhet.

1. táblázat – Az igényelt, a leszerződött és a kifizetett támogatások OP-k szerint Fejér megyében

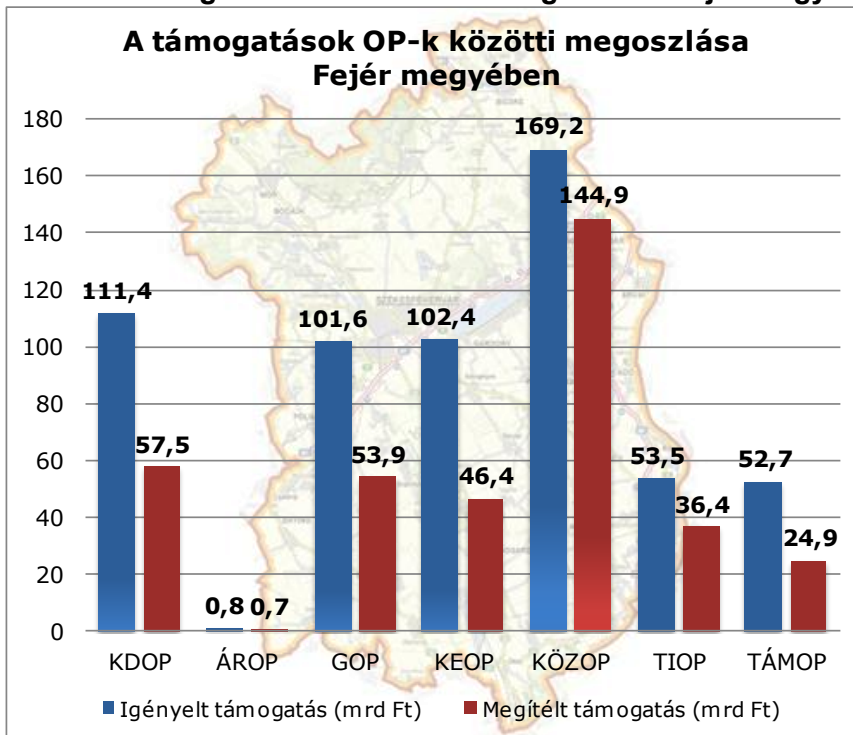
Fejér	Igényelt támogatások		Leszerződött támogatások		Kifizetett támogatás	
	db	Mrd Ft	db	Mrd Ft	Mrd Ft	%
KDOP	821	111,39	314	57,52	51,19	89,0%
ÁROP	34	0,83	25	0,65	0,56	86,0%
GOP	2382	101,64	1357	53,93	46,14	85,6%
KEOP	473	102,43	244	46,43	41,82	90,1%
KÖZOP	17	169,18	11	144,94	139,08	96,0%
TÍOP	120	53,52	70	36,42	29,41	80,7%
TÁMOP	1595	52,68	841	24,87	18,49	74,4%
ágazati OP-k összesen	4621	480,28	2548	307,25	275,50	89,7%
ÖSSZESEN	5442	591,67	2862	364,76	326,69	89,6%

A legtöbb pályázat a GOP (Gazdaságfejlesztési Operatív Program) felhívásaira érkezett Fejér megye területéről, ezt a TÁMOP és a KDOP követi, ugyanakkor a beérkezett pályázatokkal igényelt támogatások összege a KÖZOP esetében a legmagasabb: meghaladta a 110 milliárd Ft-ot. Ennek legfőbb oka a vasúti fejlesztések magas költségigénye, illetve az, hogy Kelenföld-Székesfehérvár vasútvonalon a biztosítóberendezések létesítése projekt megvalósítási helye Martonvásáron lett nevesítve. Megállapítható, hogy a megye szereplői a 2007-2013-as időszakban aktívak voltak a pályázatok beadását illetően.

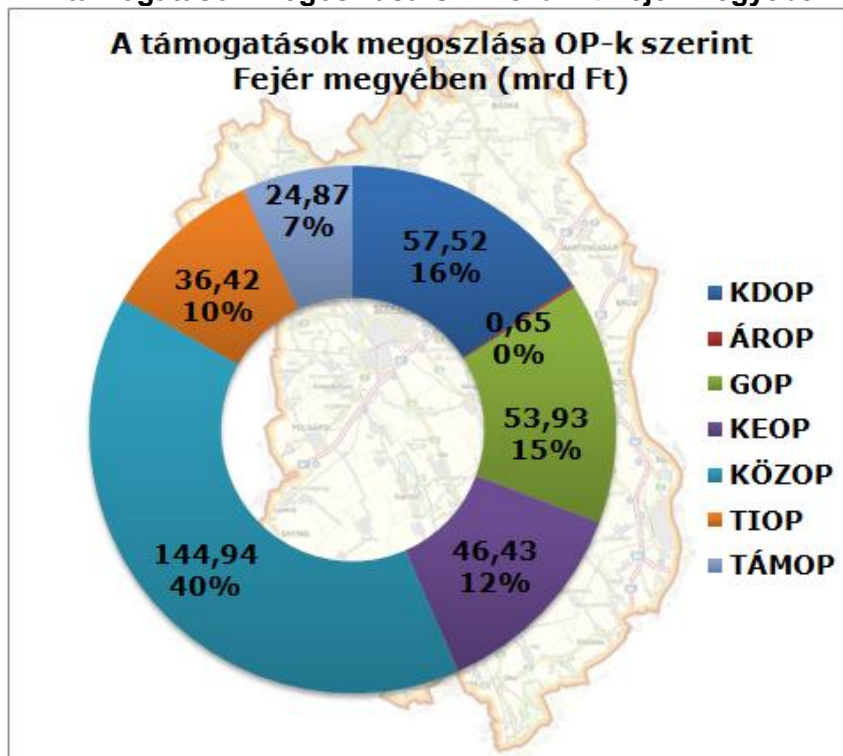
Az igényelt fejlesztések egy része nem nyert támogatást, a következő ábrákon és táblázatokban a *leszerződött támogatás* mutatja meg, hogy az igényelt támogatásokból mennyi projekt és mekkora összegben szerzett fejlesztési forrást a különböző OP-kból. Fejér megyében a legnagyobb leszerződött támogatás a fenti okok miatt a KÖZOP-ot érinti, ezt követi a KDOP (57,52 milliárd Ft).

A leszerződött támogatások nagy része már kifizetésre került 2015. június végéig, a TÁMOP kivételével minden OP-nál elérte már a 80-85%-ot a kifizetések aránya. A KÖZOP esetében a legjobb ez az arány: kb. 96%.

1. ábra – A támogatások OP-k közötti megoszlása Fejér megyében



2. ábra – A támogatások megoszlása OP-k szerint Fejér megyében (mrd Ft)



Fejér megye népessége 2014. január 1-jén 419 506 fő volt. A vizsgált támogatási időszakban 2015. június 22-i állapot szerint a megye területére a regionális és az ágazati operatív programokból összesen 364,76 milliárd Ft jutott. Az egy főre jutó támogatás értéke így 869 507 Ft.

Összehasonlítás a szomszédos megyékkel

A szomszédos megyéket vizsgálva megállapítható, hogy az időszak során a legtöbb támogatási igény Pest megyéből érkezett, összesen 8694 db, a legkevesebb pedig Tolna megyéből: 3289 db. A leszerződött támogatásokat tekintve hasonló a tendencia: Bács-Kiskun megyében 4409, Pest megyében 4116 db, Fejérben 2862 db projekt megvalósítását teszik lehetővé az uniós források. A régió területén mind az igényelt, mind a leszerződött projektek száma, illetve a forrás összege Fejér megyében a legmagasabb.

2. táblázat – Az igényelt, a leszerződött és a kifizetett támogatások összesítve Fejérben és a szomszédos megyékben

	Igényelt támogatás		Leszerződött támogatás		Kifizetett támogatás	
	db	Mrd Ft	db	Mrd Ft	Mrd Ft	%
Fejér	5442	591,67	2862	364,76	326,69	89,6%
Veszprém	5170	414,26	2816	212,92	199,32	93,6%
Komárom-Esztergom	3784	274,02	1928	154,93	128,47	82,9%
Bács-Kiskun	8243	682,77	4409	341,00	284,38	83,4%
Pest	8694	791,39	4116	434,90	386,13	88,8%
Somogy	5213	484,96	2726	225,41	182,35	80,9%
Tolna	3289	211,92	1822	118,31	94,58	79,9%

Fejér megyében az egy főre jutó támogatás értéke megközelíti a 870 ezer Ft-ot. A Közép-dunántúli régióban, valamint a szomszédos megyékkel is összevetve megállapítható, hogy ez a legmagasabb érték 2015. június végén.

3. táblázat – Az egy főre jutó támogatás összehasonlítása a szomszédos megyékkel

	2014.1.1 népesség (fő)	Összes támogatás (milliárd Ft)	Egy főre jutó támogatás (ezer Ft)
Fejér	419506	364,76	869,507
Veszprém	349007	212,92	610,070
Komárom-Esztergom	300677	154,93	515,259
Bács-Kiskun	516142	341,00	660,679
Pest	2957919	434,90	147,030
Somogy	313651	225,41	718,661
Tolna	225927	118,31	523,644

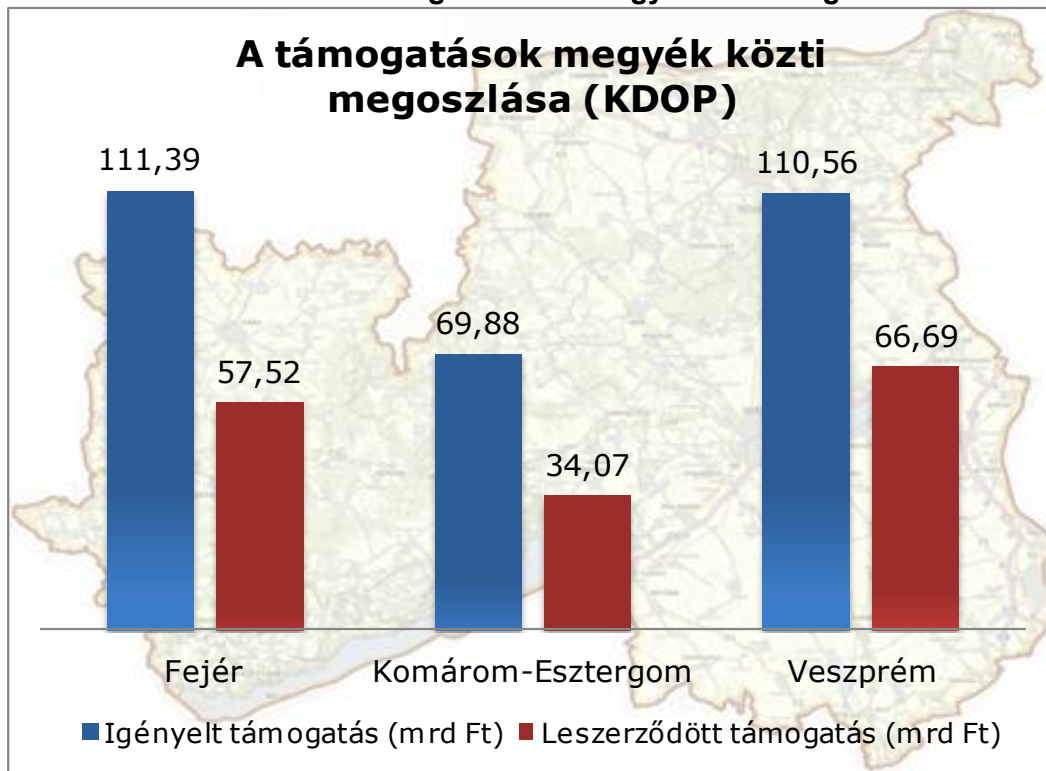
A Közép-Dunántúli Operatív Program (KDOP) támogatásával elért eredmények

A Közép-Dunántúli Operatív Program a technikai segítségnyújtáson kívül 5 prioritást tartalmaz. Ezek a következők:

1. *prioritás: Regionális gazdaságfejlesztés*
2. *prioritás: Regionális turizmusfejlesztés*
3. *prioritás: Fenntartható településfejlesztés*
4. *prioritás: Helyi és térségi környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra fejlesztése*
5. *prioritás: Humán infrastruktúra fejlesztése*

A KDOP első öt prioritásának kerete mintegy 180 milliárd Ft-ot tesz ki, melyből 2015 júniusáig a régió három megyéjét vizsgálva Veszprém megye területére esik a legtöbb leszerződött támogatás, mintegy 66,7 milliárd Ft. Veszprém megyét a régióban Fejér követi 57,5 milliárd Ft-nyi leszerződött támogatással, Komárom-Esztergom megyének azonban kb. feleannyi támogatáshoz sikerült jutni Veszprémhez képest a KDOP keretéből, melynek legfőbb oka a nagyon alacsony pályázói aktivitás volt. Fejérben a fenti összeg összesen 308 projekt megvalósulását teszi lehetővé (az összeg a hazai besorolású projektgazdák elismert sajátterejét is figyelembe véve, azaz közkiadás alapon megközelíti a 61 milliárd Ft-ot).

3. ábra – A KDOP támogatásainak megyék közti megoszlása*



*kizárólag az egyes projektek támogatástartalmát figyelembe véve

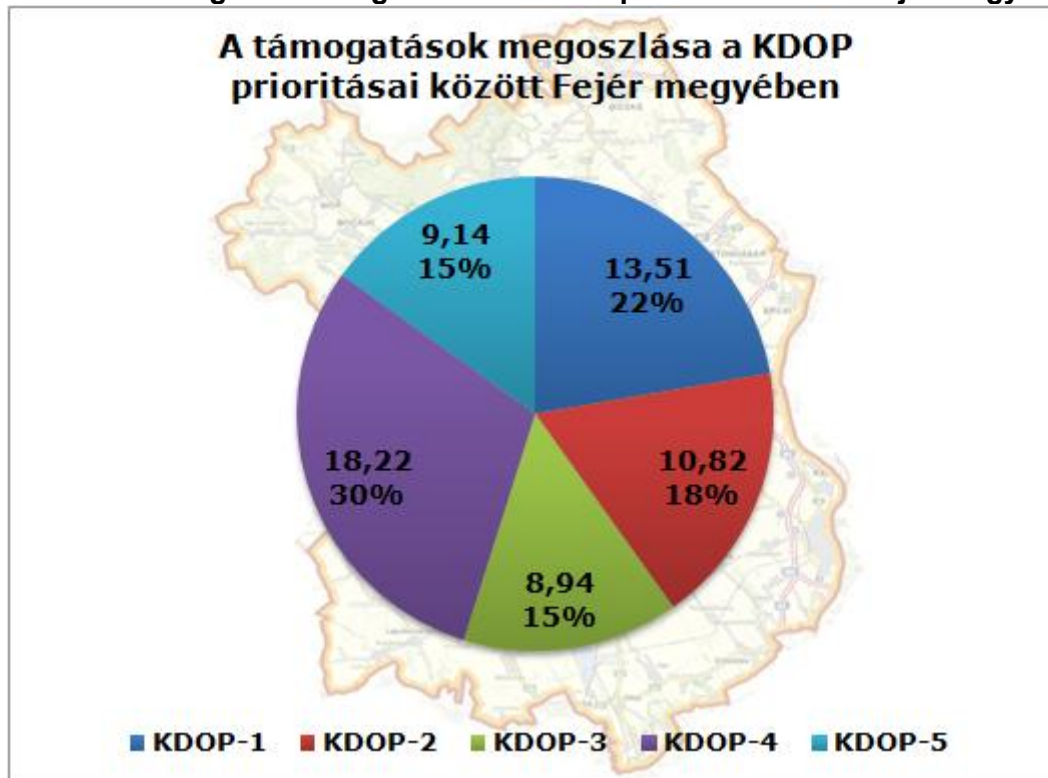
Fejér megye projektjei közül a legtöbb (130 db) a regionális gazdaságfejlesztés prioritásból került finanszírozásra összesen 13,51 milliárd Ft értékben, ugyanakkor a legnagyobb összeget a környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra fejlesztésére kapták a megye szereplői, itt a leszerződött 65 projektre jutó közkiadás összértéke 18,22 milliárd Ft-ot tett ki 2015 júniusáig.

4. táblázat – A KDOP keretében leszerződött közkiadás prioritásonként*

FEJÉR MEGYE	Leszerződött közkiadás	
	db	milliárd Ft
KDOP prioritások		
KDOP-1. Regionális gazdaságfejlesztés	130	13,51
KDOP-2. Regionális turizmusfejlesztés	32	10,82
KDOP-3. Fenntartható településfejlesztés	18	8,94
KDOP-4. Helyi és térségi környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra fejlesztése	65	18,22
KDOP-5. Humán infrastruktúra fejlesztése	63	9,14
ÖSSZESEN	308	60,64

*(A táblázat a leszerződött közkiadást mutatja, ami magasabb, mint a leszerződött támogatás, hiszen a hazai besorolású projektek elismert sajtóterejét is tartalmazza.)

4. ábra – A támogatások megoszlása a KDOP prioritásai között Fejér megyében



A Közép-Dunántúli Operatív Program (KDOP) vizsgálata már járási szintű bontást is megenged. Ennek során minden esetben az adott járásban megvalósuló projektekhez tartozó közkiadás összértéke került figyelembe vételre. Fejér megye járásai közül az elemzés elkészítéséig a Székesfehérvári járásba jutott a legtöbb támogatás a KDOP keretéből: összesen 27,33 milliárd Ft. A második helyen a Dunaújvárosi járás szerepel 11,01 milliárd Ft-os értékkel. Bár a járásokba átlagosan 7,58 milliárd Ft-nyi leszerződött közkiadás jutott, a felsorolt két járáson kívül a többi hatba ennél jóval kevesebb forrás érkezett eddig. A legkevesebb az Enyingi járásba, ahol a projektgazdák összesen csupán 0,72 milliárd Ft-nyi közkiadásra szerződtek a KDOP keretében.

Mivel a járások mérete eltérő, a népességszám és a települések száma igen nagy különbséget mutat, így további mutatók bevonása is szükséges a pontos összehasonlításhoz. A Székesfehérvári járás esetében a leszerződött 131 projektből 87, valamint a támogatások összegének 75,5%-a a járásközpontban kerül megvalósításra. A kisebb, nem járási székhely funkciót betöltő települések szempontjából a legkedvezőbb arány az Enyingi és a Martonvásári járásban látható, előbbiben támogatási összeget tekintve pedig csupán 14,53%, utóbbiban pedig 24,20% megvalósítási helye található a járás központjában.

5. táblázat – A KDOP keretében leszerződött közkiadások járásonként

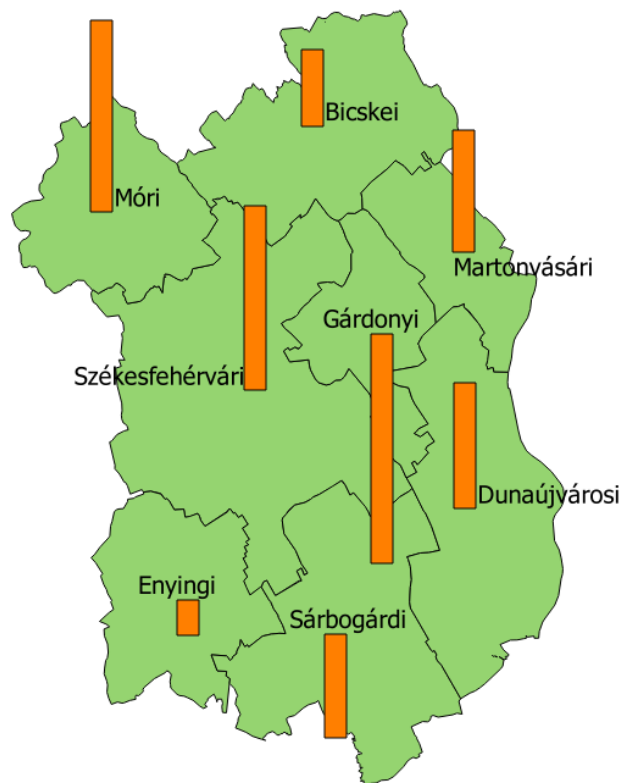
KDOP	A KDOP-ból leszerződött közkiadás		Ebből a járási székhely		
	Járások	db	milliárd Ft	db	milliárd Ft
Bicskei	22	2,66	5	1,16	43,60%
Dunaújvárosi	52	11,01	16	4,58	41,65%
Enyingi	4	0,72	2	0,10	14,53%
Gárdonyi	28	6,65	14	2,43	36,63%
Martonvásári	22	3,10	8	0,75	24,20%
Móri	31	6,34	14	4,46	70,38%
Sárbogárdi	18	2,83	8	1,64	58,01%
Székesfehérvári	131	27,33	87	20,63	75,48%
Összesen	308	60,64	154	35,77	58,99%

A leszerződött támogatások összegénél pedig pontosabb képet kapunk, ha az egy főre jutó támogatások értékével hasonlítjuk egymáshoz a járásokat. A legmagasabb érték a Gárdonyi járást jellemzi, itt 221 687 Ft támogatás jut egy főre, a második helyen a Móri járás található 184 889 Ft jutott egy-egy lakosra. A járások közül az egy főre jutó támogatás összegét tekintve is az Enyingi járás van a legrosszabb helyzetben, itt mindössze 34 864 Ft-nyi támogatás jut egy főre.

6. táblázat – Az egy főre jutó támogatások járásonként a KDOP forrásokat vizsgálva

KDOP	Népesség 2014.01.01. (KSH)	Települések száma	Egy főre jutó támogatás (ezer Ft-ban)
Járások			
Bicskei	35634	15	74,534
Dunaújvárosi	91097	16	120,808
Enyingi	20634	9	34,864
Gárdonyi	29978	10	221,687
Martonvásári	26405	8	117,563
Móri	34299	13	184,889
Sárbogárdi	28223	12	100,307
Székesfehérvári	153236	25	178,380
Összesen	419506	108	144,545

5. ábra – Az egy főre jutó támogatás megoszlása Fejér megye járásaiban



A fejlesztések társadalmi-gazdasági hatása

Az európai uniós társfinanszírozással megvalósuló fejlesztések társadalmi-gazdasági hatásai az egyes projektekhez tartozó indikátorok révén mérhetők. Jelen elemzés a 2007-2013-as Közép-Dunántúli Operatív Program támogatásával megvalósult Fejér megyei fejlesztéseket veszi figyelembe, a vizsgált indikátorok tényértékei a 2015. május 28-i állapotokat tükrözik.

A 2015. május végi adatok egyben azt is jelentik, hogy ezek nem végleges értékek, hiszen ebben az időpontban még számos projekt megvalósítás alatt áll, illetve többségük fenntartási időszakban van. Az egyes indikátorok tényértéke pedig mind projektzáráskor, mind a fenntartási időszak végén is változhat, vagyis az elemzésben szereplő értékek csak egy pillanatnyi állapotot tükröznek.

Az elemzésben azon indikátorok szerepelnek, melyekhez egyrészt kellő nagyságú projektszám társul ahhoz, hogy megalapozott következtetéseket lehessen levonni a társadalmi-gazdasági hatások szempontjából, másrészt tematikusan illeszkednek

azokhoz a fejlesztési tématerületekhez, melyek Fejér megye területfejlesztési dokumentumaiban is hangsúlyosabban jelennek meg.

Vizsgált indikátorok:

- Teremtett új munkahelyek száma (összesen, valamint a KDOP-1 /gazdaságfejlesztés/ és KDOP-2 /turizmusfejlesztés/ prioritások kapcsán)
- Teremtett munkahelyek száma – nők
- A program hatására teremtett főállású új munkahelyeken foglalkoztatott hátrányos helyzetűek száma
- Támogatott KKV-projektek száma (összesen, valamint a KDOP-1 /gazdaságfejlesztés/ és KDOP-2 /turizmusfejlesztés/ prioritások kapcsán)
- Támogatott turisztikai attrakció látogatottsága
- Felújított út
- Megépített kerékpáros utak hossza

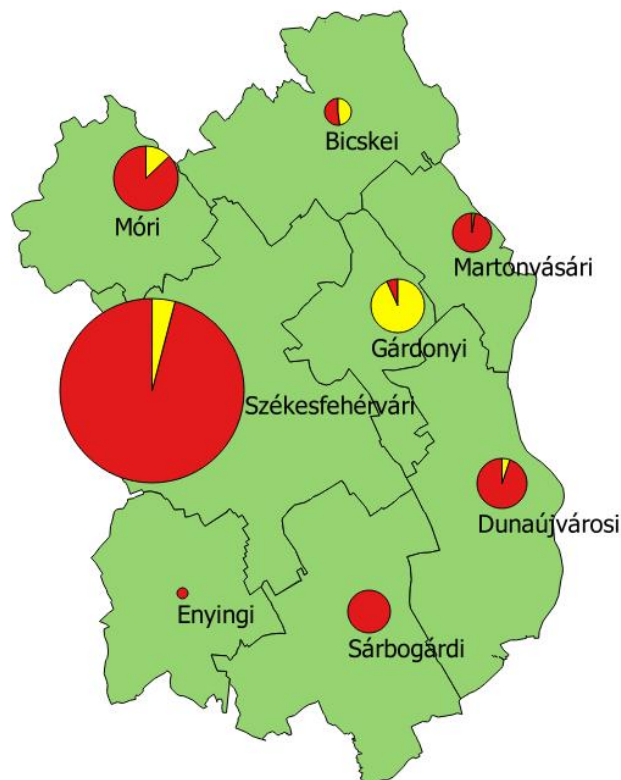
A KDOP keretében 2015. május 18-i állapot szerint összesen 308 db Fejér megyei projektnél született támogatási szerződés, melyekhez összességében 60,64 milliárd Ft közkiadás társul. Ennek a több mint háromszáz projektnek a megye társadalmi-gazdasági viszonyaira gyakorolt egyes hatásai a következőkben foglalhatók össze.

Munkahelyteremtés

A 2014-2020-as programidőszakhoz hasonlóan az előző ciklusnak is kiemelt célja volt új munkahelyek teremtése. A KDOP támogatásával megvalósult projektek eredményeként 2015. május végéig mintegy 4500 új munkahely jött létre a régióban, melynek harmada, összesen 1485 db Fejér megye gazdaságát erősíti.

Minden esetben érdemes megvizsgálni az új munkahelyek 1. és 2. prioritás (gazdaságfejlesztés és turizmusfejlesztés) közötti arányát, hiszen ez sokat elárul az adott térség gazdasági szerkezetéről, illetve a turizmus térségi jelentőségéről. A megye egészét tekintve egyértelműen a gazdasági szektor dominál a turizmussal szemben, az újonnan létrejött munkahelyek aránya 89–11%. Azaz a KDOP-1. prioritás keretében (pl. iparterületek fejlesztése, telephelyfejlesztés, klaszterfejlesztés) összesen 1313 új munkahely jött létre, míg a KDOP-2. prioritás keretében (turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése) mindössze 158 db. A megyei értékek régió belüli arányát vizsgálva is inkább az tűnik ki, hogy a fejéri gazdasági szektor szerepe a régió egészét tekintve is meghatározó, hiszen a 3436 új „gazdasági” munkahely 38%-át Fejér adja. Ugyanez az arány a „turisztikai” munkahelyek esetében csupán 16% (158 db a 995-ből). Megállapítható tehát, hogy a megye pályázói sokkal aktívabbak, és egyúttal eredményesebbek voltak a gazdaságfejlesztési, mint a turizmusfejlesztési pályázatok esetében.

6. ábra – A teremtett új munkahelyek megoszlása a gazdaságfejlesztés és a turizmusfejlesztés között Fejér megye járásaiban



piros: gazdaságfejlesztés
sárga: turizmusfejlesztés

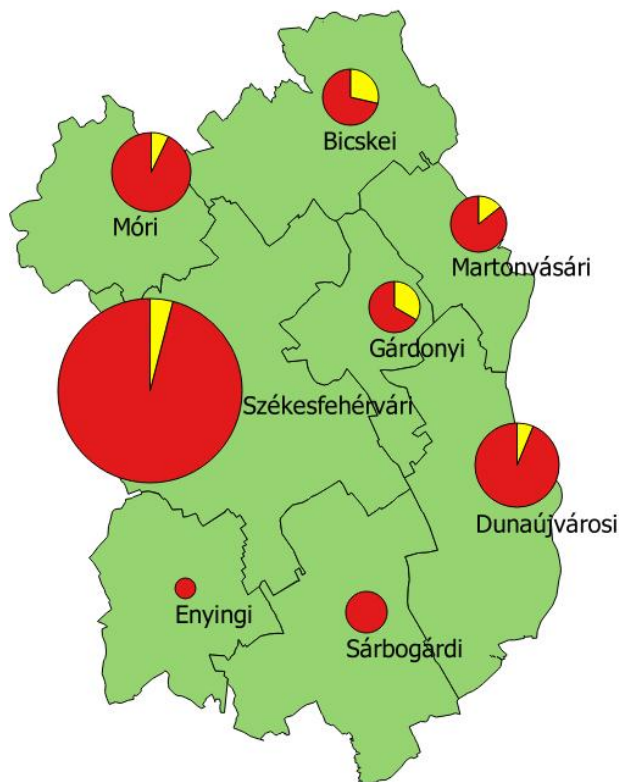
A teremtett új munkahelyek járási megoszlását tekintve a legszembevetőbb a megyeszékhelyi térségének abszolút dominanciája. Míg a székesfehérvári járásban több mint 1000 új álláshely jött létre, addig a megye többi járásában együttesen is csak 441. Ráadásul a hátrányos helyzetű, belső periferiát alkotó dél-fejéri térségben mindössze 60 új munkahely létesült a támogatások eredményeként, amely ugyanakkor szoros kölcsönhatásban áll a rendkívül alacsony helyi pályázói aktivitással is. Jelentős eltérések figyelhetők meg továbbá az új munkahelyek szektorális megoszlásában járási szinten is, hiszen míg Gárdony és Bicske térségében a turizmusfejlesztéshez kapcsolódik 93, illetve 48%-uk, addig Sárbogárd és Enying, de gyakorlatilag Martonvásár járásában is kizárólag gazdaságfejlesztési projektek teremtettek új álláshelyeket. Ennek alapján megállapítható, hogy a 2007-2013-as időszakban munkahelyteremtés szempontjából a gárdonyi járás egyértelműen a turizmusfejlesztés, hat járás a gazdaságfejlesztés terén volt sikeresebb, Bicske térségében pedig kiegyenlített a két szektor szerepe. Ezek az eredmények jól leképezik a megye tényleges turisztikai potenciállal rendelkező térségeit is, vagyis a 2014-2020-as időszakban elsősorban a gárdonyi és a bicskei, kisebb mértékben a móri és esetleg a székesfehérvári járásban preferálhatók megalapozott turisztikai fejlesztések.

Érdeemes megvizsgálni az esélyegyenlőségi szempontokat is, hiszen a megyében a nők által betöltött új munkahelyek száma 434 db, míg a hátrányos helyzetűek által betöltötteké 137 db. Azaz a teremtett új munkahelyek összesített számához viszonyítva 29% és 9%. Járási szinten a nők által betöltött új munkahelyek száma az összesített számhoz hasonlóan Székesfehérvár térségében a legmagasabb, az összes nők által betöltött új munkahely 69%-át a megyeszékhely járása adja. A nemek közti arány tekintetében azonban kiemelkedik a gárdonyi járás, ahol a turizmusfejlesztési projektekhez kapcsolódó magas számú új munkahely többségét női munkavállalók töltik be, így az arány az összes új munkahelyhez képest 62%. A többi járásban ez a mutató jellemzően 20-40% között alakul (megyei szinten 29%), kivéve Sárbogárd térségében, ahol mindössze 4%-os (az 56 új munkahelyhez mindössze 2 új, nők által betöltött álláshely társul). A hátrányos helyzetűek által betöltött új munkahelyek szempontjából még erősebb a megyeszékhely térségének túlsúlya, a 137 ilyen állás több mint négyötöde, 113 db itt létesült, ami egyben az új munkahelyek 11%-ának felel meg a térségben (a megyei szintű érték 9%). Meg kell jegyezni, hogy ezzel párhuzamosan 2015 májusáig mindössze 24 hátrányos helyzetűek által betöltött új munkahely létesült a megye többi részén együttesen, de ehhez a martonvásári és az enyingi járás is csak 1-1 darabbal járult hozzá, a bicskei járásban pedig nem létesült egyetlen ilyen jellegű álláshely sem.

Kis- és középvállalkozások

A kis- és középvállalkozások támogatása minden fejlesztési ciklus fontos eleme, a KDOP keretében az 1. és 2. prioritás keretében megjelenő pályázati felhívások nyújtottak erre lehetőséget. Összesen 130 db Fejér megyei kkv-projekt részesült támogatásban, közülük 120 a gazdaságfejlesztési, 10 pedig a turizmusfejlesztési prioritás keretében (a támogatott projektek száma ennél magasabb, hiszen az egyes támogatási konstrukciók keretében nem csupán kkv-k részesültek támogatásban, hanem például nagyvállalatok, állami és nonprofit szervezetek, illetve természetesen számos önkormányzat is). A régió egészét tekintve ez azt jelenti, hogy Fejér megye adta az 1. prioritás keretében támogatott kkv-k közel kétötödét, valamint a 2. prioritás keretében támogatottak egyhatodát, vagyis az arány gyakorlatilag teljesen megegyezik a teremtett munkahelyeknél látottakkal.

7. ábra – A támogatott kkv-k megoszlása a gazdaságfejlesztés és a turizmusfejlesztés között Fejér megye járásaiban



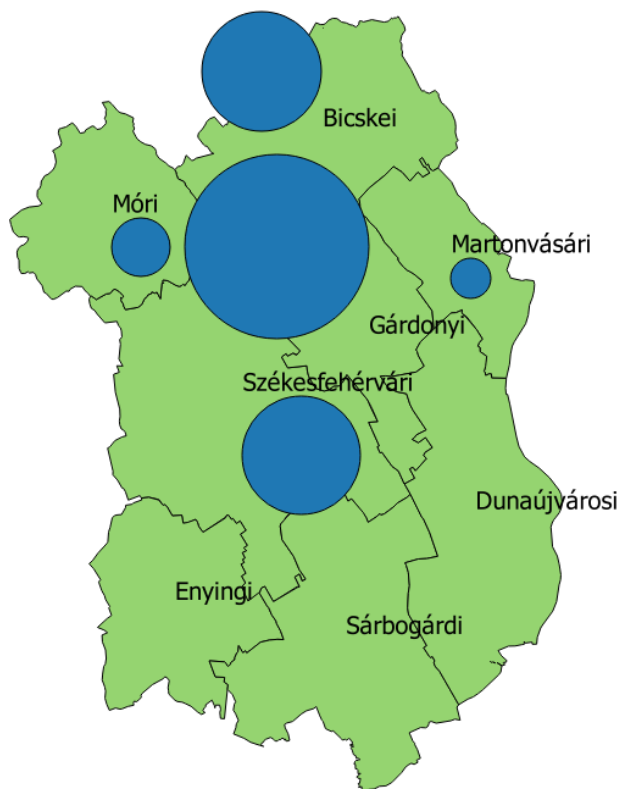
piros: gazdaságfejlesztés
sárga: turizmusfejlesztés

Járási szinten hasonló a helyzet a munkahelyteremtésnél látottakhoz, a támogatást nyert kis- és középvállalkozások többsége, összesen 75 db Székesfehérvár térségéhez köthető, míg a sárbogárdi és az enyingi járásban mindössze 4 és 1 kkv kapott támogatást a KDOP keretében. Turizmusfejlesztés szempontjából szintén a megye északi-északkeleti része volt a legsikeresebb, Gárdony és Bicske térségében a nyertes kkv-k több mint negyede a 2. prioritáshoz kapcsolódik, azonban ez is csupán 2-2 projektet jelent. A fenti ábrán is jól látszik, hogy a dél-fejéri térségben egyetlen kkv sem nyújtott be sikeres turisztikai pályázatot. A munkahelyteremtéshez kapcsolódó mutatók mellett a támogatott kkv-k aránya is azt mutatja, hogy a turisztikai fejlesztésekhez elsősorban a gárdonyi és a bicskei térségben van meg a megfelelő potenciál, míg a dél-fejéri térségnek már a megfelelő mennyiségű és minőségű pályázat előállításához is szakértői segítségre van szüksége.

Támogatott turisztikai attrakciók látogatottsága

Fejér megye turisztikai szempontból nem tölt be meghatározó szerepet a régióban, ezt az is bizonyítja, hogy a támogatott turisztikai attrakciók összesített látogatószáma mindössze 381 ezer fő volt 2015 májusában, ami a régiós összérték csupán 8,5%-a. Ugyanakkor jellemzően új attrakciók részesültek támogatásban, hiszen a kiindulási értékhez képest ez az eredmény több mint 330 ezer fős növekedést jelent, vagyis olyan fejlesztések valósulhattak meg a megyében, melyekhez megfelelő turisztikai kereslet is társult.

8. ábra – A támogatott turisztikai attrakciók látogatottsága Fejér megye járásaiban



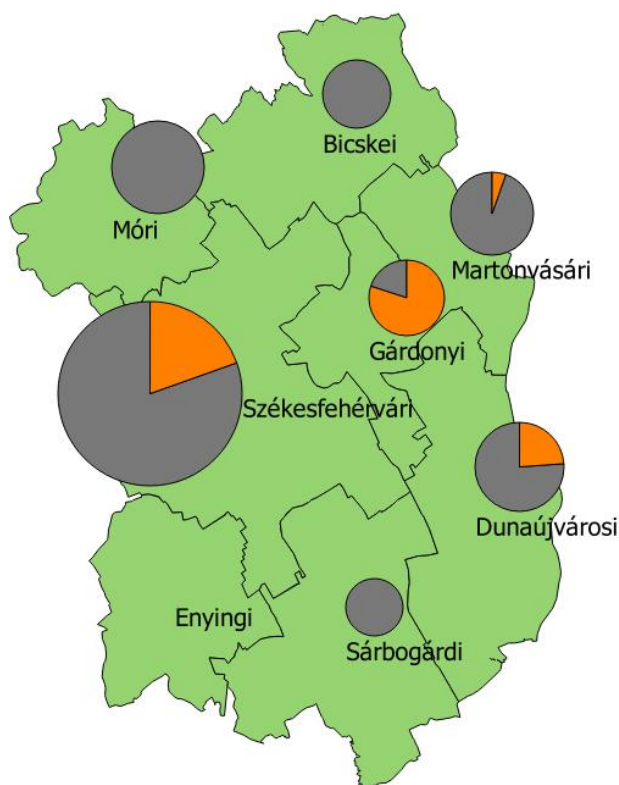
Járasi szinten egyértelműen Gárdony térsége dominál a támogatott turisztikai attrakciók látogatottságát tekintve, a járás az összesített tényérték 50%-át adta az elemzés időpontjában. Jelentős, 80 ezer fő körüli értéket produkált még székesfehérvári és a bicskei járás is, a fennmaradó öt közigazgatási egység összesített értéke pedig nem érte el a 30 ezer fős értéket. Ki kell emelni, hogy a dél-fejéri térségben egyáltalán nem is valósult meg olyan fejlesztés, amely a turisztikai attrakciók látogatottságát növelte volna, a dunaújvárosi járásban pedig az egyetlen ilyen projekt 2015 májusáig még nem produkált pozitív tényértéket. Természetesen a megvalósítás alatt lévő projektek előrehaladásával, illetve a fenntartási időszakok végével az értékek még érdemben

változhatnak, az egyes járások jellemző értékei és turisztikai potenciáljuk azonban már a 2015. májusi adatokból is pontosan látható.

Közlekedésfejlesztés

A közlekedésfejlesztés minden fejlesztési ciklusban a legmeghatározóbb helyi igényként merül fel, ugyanakkor feltehetően a 2007-2013-as periódus volt az utolsó, ahol erre a területre összpontosult az elérhető uniós források jelentős része. Fejér megyében ennek megfelelően KDOP forrásból 109,3 km helyi vagy térségi jelentőségű út felújítása történt meg 2015 májusáig, emellett pedig 25,6 km új kerékpárút épült. Ezzel a régióban megvalósult útfelújítások 38%-a, valamint a kerékpárút-építések 36%-a jutott a megyébe.

9. ábra – Felújított utak és megépült kerékpárutak megoszlása Fejér megye járásaiban



szürke: felújított út
narancs: megépült kerékpárút

A fentebb vizsgált fejlesztésekhez hasonlóan útfelújítások terén is egyértelműen a székesfehérvári járás áll az élen, az összes megyei fejlesztés mintegy fele itt valósult meg a km-hosszt figyelembe véve. A megye további öt járásában 6-16 km-nyi út újult meg KDOP támogatásból, míg Gárdony ezen a téren elmaradt 2,2 km-es értékével, az enyingi járásban pedig egyetlen ilyen fejlesztés sem valósult meg 2015 májusáig. Az

alacsony gárdonyi értéket némiképp ellensúlyozza, hogy a megyeszékhely térsége után (12,5 km) itt épült a legtöbb kerékpárút, aktuális adatok szerint összesen 8,8 km. Martonvásár és Dunaújváros térségében további összesen 4,3 km új kerékpárút létesült, ugyanakkor a bicskei és a móri járás, valamint a dél-fejéri térség teljesen kimaradtak ezekből a fejlesztésekből. A két közlekedésfejlesztési területet együtt kezelve szintén messze a székesfehérvári járás áll az élen, mintegy 64 km-nyi fejlesztéssel. A móri és a dunaújvárosi járás már csupán mintegy 15 km-es mutatóval rendelkezik, a hátrányos helyzetű dél-fejéri térségben pedig mindössze 6,4 km-nyi közlekedésfejlesztés valósult meg a 2007-2013-as időszakban, mely teljes mértékben útfelújítási beruházásokhoz kapcsolódik.

Összegző megállapítások

Jelen elemzés a KDOP támogatásával megvalósult Fejér megyei fejlesztések társadalmi-gazdasági hatásait vizsgálta a munkahelyteremtéshez, a kkv-k támogatásához, a turisztikai attrakciók látogatottságához és a közlekedésfejlesztéshez kapcsolódó egyes mutatók alapján. Ezek alapján megállapítható, hogy a 2007-2013-as időszakhoz kapcsolódó beruházásoknak jelentős hatása volt az érintett területeken, illetve a megye egészének fejlődését tekintve is. A támogatások eredményeként 2015 májusáig közel 1500 új munkahely létesült Fejér megyében, 130 kis- és középvállalkozás részesült támogatásban, a támogatott turisztikai attrakciók látogatottsága több mint 330 ezer fővel emelkedett, és elérte a 381 ezer főt, valamint megtörtént közel 110 km helyi vagy térségi jelentőségű út felújítása, és megépült több mint 25 km új kerékpárút.

Járási szinten a támogatások összértéke terén egyértelműen kiemelkedik a megyeszékhely térsége, ahol a KDOP keretében leszerződött közkiadás 45%-a összpontosul. Bár az egy főre jutó támogatások szempontjából a gárdonyi járás áll az élen, és még Mór térsége is megelőzi a székesfehérvári járást, megállapítható, hogy a fejlesztések pozitív hatása egyértelműen a megyeszékhely térségében érvényesül a legerőteljesebben. A székesfehérvári járásban jött létre messze a legtöbb új munkahely, ide köthető a legtöbb támogatott kkv, valamint ide összpontosult a legtöbb közlekedésfejlesztési beruházás. A turisztikai szektort tekintve ugyanakkor Gárdony térsége emelkedik ki, ahol az új turisztikai munkahelyek száma jóval meghaladja a gazdaságfejlesztési projektekhez köthetőkét, ez a járás adja a megyében a támogatott turisztikai attrakciók látogatottságának felét, valamint a turisztikai kkv-projektek és a kerékpárutak közlekedésfejlesztésen belüli aránya is itt volt a legmagasabb a 2007-2013-as időszakban Fejér megyében. Mindez azonban nem kérdőjelezheti meg Székesfehérvár térségének megyén belüli abszolút dominanciáját, hiszen ha a vizsgált 4 fő területen a járások sorrendjét vizsgáljuk, akkor Székesfehérvár térsége 3 első és 1 harmadik hellyel összesítésben abszolút kiemelkedik a mezőnyből. Ezzel párhuzamosan egyértelműen a legkedvezőtlenebb pozícióban van a dél-fejéri térség két járása, melyek közül a sárbogárdi egyik szempontnál sem jutott feljebb a középmezőny

aljánál, az enyingi pedig minden téren az utolsó helyen áll. Jól mutatja a különbséget, hogy ha a négy fő szempontban elért sorrendet 1-8 között pontoznánk, akkor a székesfehérvári járás átlagosan 7,5 pontot kapna, míg Enying térsége csupán 1,5-öt. Természetesen ez a lemaradás részben a jóval alacsonyabb pályázói aktivitással is magyarázható, ugyanakkor arra is lehet következtetni belőle, hogy az amúgy is kevesebb pályázat minősége nem volt megfelelő, és egyes térségek érdekérvényesítő képessége nem érte el más járásokét, hiszen például kiemelt projektek is csupán a két megyei jogú város, valamint Gárdony térségében valósultak meg. Az alapvetően is hátrányos helyzetű dél-fejéri térség megyén belüli pozícióját – de általában a megye Székesfehérvár központúságát – erősítette az is, hogy bár a megyeszékhely térségében összpontosuló több mint 1000 új munkahely mindössze 30-45 km-es távolságra van, nem valósultak meg olyan közlekedésfejlesztési beruházások sem, melyek a megye déli részén az elérhetőséget érdemben javították volna.

A megye makrogazdasági mutatóinak alakulása

Az európai uniós forrásból megvalósuló fejlesztések összegzése után érdemes összevetni ezeket az eredményeket Fejér megye, illetve a környező megyék makrogazdasági mutatóinak alakulásával. A vizsgált mutatók a következők:

- *Bruttó hazai termék (GDP, piaci beszerzési áron)*
- *Egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP/fő)*
- *Az alkalmazásban állók bruttó havi átlagkeresete*
- *Foglalkoztatási arány*

Az elemzés a fenti mutatók kiindulási értékének a vizsgált programidőszak kezdetét, azaz a 2007-es adatokat tekinti, melyek az elérhető legfrissebb értékekkel kerültek összevetésre. Ez a foglalkoztatási arány tekintetében 2014-es, a többi mutatónál pedig 2013-as adatokat jelent.

GDP

A bruttó hazai termék 2007-2013 közötti alakulását bemutató táblázat adataiból is látszik, hogy Fejér megye összesített GDP-je alapján 2007-ben a 2. helyet foglalta el térségében, jóval megelőzve az őt követő Bács-Kiskun és Komárom-Esztergom megyéket, de jelentősen elmaradva az előtte álló Pesttől (Budapest nélküli érték). A gazdasági válságból való kilábalást követően 2013-ban továbbra is a 2. helyen állt Fejér, GDP értéke 18,6%-kal nőtt. Bár a megyék sorrendje nem változott, a növekedés üteme jelentősen eltér, és miután Fejér megye csak a harmadik legerősebb növekedést produkálta, relatív pozíciója Bács-Kiskunhoz képest valójában romlott. A régió másik két megyéjéhez képest azonban tovább növelte amúgy is jelentős előnyét, hiszen növekedési üteme jóval meghaladta mind a veszprémi, mind a komárom-esztergomi értéket, utóbbi ráadásul a vizsgált hét megye közül a legkisebb növekedést produkálta.

GDP	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013 %
Megye	piaci beszerzési áron, millió Ft							
Fejér	1 038 067	1 081 358	948 632	1 006 957	1 121 156	1 137 123	1 231 186	118,6
Komárom-Esztergom	872 898	893 387	809 469	866 427	893 005	884 946	925 016	106,0
Veszprém	681 969	707 706	648 555	701 943	710 680	718 613	750 858	110,1
Somogy	512 877	546 877	530 176	550 373	572 616	579 080	599 521	116,9
Tolna	418 463	453 017	463 292	460 282	490 546	514 089	533 370	127,5
Bács-Kiskun	883 097	961 409	914 310	914 334	1 006 185	1 047 326	1 142 612	129,4
Pest	2 790 783	2 819 095	2 702 983	2 894 557	2 948 268	2 910 433	3 070 607	110,0

GDP/fő

A bruttó hazai termék összesített értékénél reálisabb képet ad a gazdasági fejlettségről annak egy főre jutó értéke. Fejér megye ebben a tekintetben is a második helyen állt 2007-ben, 2422 eFt/fős értékével még Pest megyét is megelőzte, és csupán Komárom-Esztergomtól maradt el. Hasonlóan azonban a GDP bővülésénél látott arányhoz, Komárom-Esztergom 2007-2013-as növekedési üteme ebből a szempontból is az egyik leggyengébb volt, így a szomszédjaihoz képest átlagos növekedést produkáló Fejér megye jelentősen megközelítette. Egy főre jutó értéket tekintve Fejér így továbbra is a második helyen áll, a mögötte állók közül csak Bács-Kiskun és Tolna produkált jóval gyorsabb növekedést, így megtartotta erős pozícióját. Figyelemre méltó, hogy Fejér megyében az egy főre jutó GDP 2929 eFt/fős értéke 2013-ban elérte a főváros nélküli Pest megye mutatójának 116%-át.

GDP/fő	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013 %
Megye	ezer Ft							
Fejér	2 422	2 524	2 217	2 359	2 633	2 698	2 929	120,9
Komárom-Esztergom	2 772	2 840	2 583	2 778	2 873	2 919	3 067	110,6
Veszprém	1 880	1 960	1 804	1 962	1 999	2 035	2 145	114,1
Somogy	1 570	1 690	1 650	1 724	1 807	1 822	1 892	120,5
Tolna	1 746	1 910	1 973	1 980	2 131	2 228	2 329	133,4
Bács-Kiskun	1 651	1 807	1 727	1 736	1 922	2 011	2 204	133,5
Pest	2 354	2 341	2 213	2 346	2 375	2 394	2 518	107,0

Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete

Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete alapján Fejér megye 2007-ben az első helyen állt a térségben, épphogy megelőzve a főváros nélküli Pestet, de már nagyobb előnnyel Komárom-Esztergom előtt. A 2007-2013 közötti időszakban Somogyot leszámítva mindegyik megye gyakorlatilag megegyező, 30-32% körüli növekedést produkált, így egymáshoz viszonyított helyzetük érdemben nem változott. Ennek következtében Fejér megye továbbra is az élen áll, kissé megelőzve Pest és Komárom-Esztergom megyéket. A gyengébb somogyi növekedés következtében pedig a Fejér megyei bruttó átlagkereset 2013-ra elérte a Somogy megyei 128%-át, miközben 2007-ben még csak annak 122%-a volt.

Alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013 %
Megye	Ft							
Fejér	175 340	189 005	190 631	200 972	209 584	220 532	228 978	130,6
Komárom-Esztergom	169 491	181 114	186 709	189 504	201 333	213 969	223 235	131,7
Veszprém	150 952	161 565	163 446	166 264	175 877	187 354	196 432	130,1
Somogy	143 904	151 557	151 530	155 503	164 298	171 042	178 948	124,4
Tolna	159 471	172 350	178 985	179 300	188 859	199 859	210 093	131,7
Bács-Kiskun	144 342	156 442	156 904	160 368	170 196	180 316	189 041	131,0
Pest	173 243	182 764	190 574	196 300	205 786	214 798	225 121	129,9

Foglalkoztatási arány

A foglalkoztatási arány 2007-ben 54,2% volt Fejér megyében, mely a gazdasági válság következtében 2010-re 4 százalékponttal csökkent, majd először 2014-ben haladta meg a kiindulási értéket, ahhoz képest 2,1 százalékponttal, 56,3%-ra emelkedett. A 2007-es érték alapján Fejér térségében a 3. helyet foglalta el, holtversenyben Veszprém megyével, jelentősen megelőzve azonban a mögöttük álló Somogy, Tolna és Bács-Kiskun megyéket. A 2007-2014 közötti időszakban Fejér átlagos bővülést produkált szomszédaihoz képest, melynek következtében a 2. helyre lépett előre, holtversenyben Veszprémmel és Pesttel, alig elmaradva az élen álló Komárom-Esztergomtól. Érdekes, hogy az előtte álló két megyénél erőteljesebb növekedést produkált, ezáltal lemaradása gyakorlatilag eltűnt, a mögötte levők mutatói viszont jóval nagyobb mértékben javultak, így a 2007-ben meglévő 11,7 százalékpontos olló Komárom-Esztergom és Somogy között 2014-re 7,3 százalékpontosra zárult.

Foglalkoztatási arány	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2007-2014 vált.
Megye	%								
Fejér	54,2	52,7	50,7	50,1	51,9	52,2	53,2	56,3	2,1
Komárom-Esztergom	55,2	55,5	52,5	52,9	54,6	54,0	53,9	56,6	1,4
Veszprém	54,2	51,9	49,4	49,2	51,1	51,4	53,0	56,3	2,1
Somogy	43,5	44,6	43,6	44,6	43,8	45,7	45,8	49,3	5,8
Tolna	47,2	47,6	47,4	47,7	47,4	47,3	50,4	53,8	6,6
Bács-Kiskun	48,0	48,2	46,8	47,6	47,9	49,8	50,3	52,0	4,0
Pest	54,9	53,8	52,6	51,8	51,9	52,5	53,7	56,3	1,4

Összegzés

Az elemzés első fele megállapította, hogy Fejér megye az uniós források összértékét, valamint az egy főre jutó összeget tekintve is egyértelműen a térség élmezőnyében helyezkedik el. A KDOP-ból ugyanakkor a régió megyéi közül a legtöbb támogatást Veszprém kapta, releváns egy főre jutó értéke messze meghaladja a fejéri, és főleg a komárom-esztergomi értéket. Az elemzés második felében vizsgált gazdasági mutatók azokhoz az indikátorokhoz kapcsolódnak, melyek a társadalmi-gazdasági hatásoknál bemutatásra kerültek. A munkahelyteremtés, valamint a kkv-k támogatása közvetlen kapcsolatban áll mind a bruttó hazai termék térségi alakulásával, mind pedig a foglalkoztatási rátával, illetve az alkalmazásban állók bruttó átlagkeresetével.

Az elemzés második felében vizsgált mutatókat tekintve Fejér megye a 2007-2014-es időszakban minden esetben a legjobbak között szerepelt, megőrizve már 2007-ben is meglévő erős pozícióit, így térségi pozíciója összességében nem változott. A KDOP-ból Fejérbe összpontosuló források jelentős nagysága azonban hozzájárulhatott ahhoz, hogy a 4 mutató közül 2 esetében meglévő, Fejérnek Komárom-Esztergomhoz viszonyított hátránya 2007-2014 között gyakorlatilag eltűnt.

A dokumentum megállapításait, illetve az egyes mutatók eredményeihez tartozó következtetéseket javasolt a 2014-2020-as programidőszak fejlesztéseinek, illetve a támogatások térségi felhasználásánál is figyelembe venni, hiszen az elemzés rámutat a megyében pályázati/fejlesztési szempontból kevésbé kedvező helyzetben lévő térségekre, valamint arra, hogy a megye egyes területein inkább gazdaságfejlesztési vagy turisztikai beruházások igazodnak-e jobban a helyi adottságokhoz az elmúlt időszak tapasztalatai alapján.

MELLÉKLET

Az elemzésben szereplő indikátorok tényértékei Fejér megye járásaiban 2015. május 28-án (KDOP)

Járás	TMSZ	TMSZ-gazd.	TMSZ-tur.	TMSZ-nők	TMSZ-hh	kkv	kkv-gazd.	kkv-tur.	látogatottság	felújított út	kerékpárút
	db	db	db	db	db	db	db	db	fő	km	km
<i>Bicskei</i>	23	12	11	8	0	7	5	2	81 602	9,0	0,0
<i>Dunaújvárosi</i>	82	74	4	21	5	16	15	1	0	11,5	3,6
<i>Enyingi</i>	4	4	0	1	1	1	1	0	0	0,0	0,0
<i>Gárdonyi</i>	90	6	83	56	6	6	4	2	190 767	2,2	8,8
<i>Martonvásári</i>	50	46	1	20	1	7	6	1	9 500	12,3	0,7
<i>Móri</i>	136	115	17	28	8	14	13	1	20 000	16,5	0,0
<i>Sárbogárdi</i>	56	56	0	2	3	4	4	0	0	6,4	0,0
<i>Székesfehérvári</i>	1044	1000	42	298	113	75	72	3	79 951	51,4	12,5
Összesen	1485	1313	158	434	137	130	120	10	381 820	109,3	25,6

*TMSZ: teremtett új munkahelyek száma